

Smärtbok med stor kunskapsbredd

Anna Hertting, Jan Samuelsson, red. **Smärta och trötthet. Ohälsa i tiden.** 268 sidor. Lund: Studentlitteratur, 2000. ISBN 91-44-01214-4.

Recensent: Clas Mannheimer, professor, Multidisciplinärt smärtcentrum, Sahlgrenska Universitetssjukhuset/Östra, Göteborg.

II Långvarig smärta, trötthet och skubrandhet har alltmer diskuterats de senaste 10–15 åren. Huruvida detta speglar en reell ökning av problemet i populationen är svårt att uttala sig om. Trötthet kombinerad med generell värk och allmän svaghet finns beskriven redan på 1800-talet, men i andra termer.

Smärtenheter i Sverige har fått alltmer begränsade resurser, vilket i första hand lett till försämrat omhändertagande av patienter med långvarig smärta.

De flesta böcker om smärta diskuterar i allmänhet smärta och dess behandling ur en mer traditionell medicinsk synvinkel. Man kategoriserar patienterna i olika ofta diffusa syndrom och berör endast olika farmakologiska och tekniska behandlingsmöjligheter. Detta förhållningssätt är ofullständigt hos stora patientgrupper med smärta och trötthet, och problemet bör angripas på ett annat sätt.

Multidisciplinärt synsätt

Det är därför med stora förväntningar man läser boken »Smärta och trötthet. Ohälsa i tiden«. Såvitt jag vet är det första gången som ämnet behandlas i en separat bok på svenska. Denna är skriven ur ett multiprofessionellt och multidisciplinärt synsätt, och sambandet mellan kropp, yttre miljö och personlighetsfaktorer vid dessa ofta svårtolkade syndrom betonas.

Bred målgrupp

Boken vänder sig till läkare, sjukgymnaster, sjuksköterskor och beteendevetare. Jag tycker även boken (268 sidor) är väl värd att läsas av specialister inom rehabiliteringsmedicin och algologi. Alla som sysslar med folkhälsoarbete kan ha glädje av boken.

Välskriven och aktuell

Den består av tolv avgränsade uppsatser som på ett förtjänstfullt sätt tar upp olika ämnen, såsom »Biologisk sårbarhet – möjliga mekanismer bakom långvarig smärta och trötthet«, »Psykologisk sårbarhet och utmattning: vem blir trött – och varför?«, »Psykologiska riskfaktorer för utveckling av långvarig smärta«,

»Smärta och lidande ur ett religiöst perspektiv«, »Ett vidgat perspektiv på belastning och långvarig smärta i rörelseorganen«, »Ett folkhälsoperspektiv på smärta och inåtvända psykiska problem i skollåder«, »Långvarig smärta och trötthet ur primärvårdens synvinkel«, »Hälsobefrämjande insatser på arbetsplatser«, »Skolhälsovård – ett område med stora möjligheter ur ett folkhälsoperspektiv« och »Smärta och trötthet – en utmattning för hälso- och sjukvården«.

Kapitlen är samtliga välskrivna med aktuella referenser och pedagogisk uppläggning.

Sjukvårdens största dilemma idag är inte i första hand brist på spetsfunktion utan avsaknad av samsyn, kunskapsbredd samt överensstämmelse om behandlingsmålet, vilket framgår i boken.

Aktuell bok som kan rekommenderas

Sammanfattningsvis är detta en aktuell bok om smärta och trötthet som varmt rekommenderas till alla som kommer i kontakt med dessa patienter.

Läsvärd rapport om smärtbehandling i livets slutskede

Smärtbehandling i livets slutskede. 67 sidor. Stockholm: Socialstyrelsen, 2001. ISBN 91-7201-501-2.

Recensent: Tore Eliasson, docent och överläkare, Multidisciplinärt smärtcentrum, Sahlgrenska Universitetssjukhuset/Östra, Göteborg.

II Denna rapport är en uppdatering och utvidgning av de allmänna råd som utvärderats av Socialstyrelsen 1989. Ar-

betet har letts av docent Staffan Arnér och flera framstående smärtspecialister har varit involverade.

Avsnitt om smärtanalys

Rapporten inleds med en översyn av smärta i livets slutskede, och det förtjänar här att påpekas att sådan smärta inte endast förekommer vid olika typer av maligna sjukdomar utan också vid andra sjukdomstillstånd, vilket på ett fördömligt sätt redovisas. Detta följs sedan av ett avsnitt om smärtanalys som presenterar hur en sådan analys skall utföras och som också betonar vikten av att skilja smärta från andra symtom, t ex ångest.

Redovisning av olika smärttillstånd

Därefter följer en redovisning av de vanligaste smärttillstånden i livets slutskede där man på ett tydligt sätt förklarar skillnaden mellan nociceptiv, neurogen och andra typer av smärta som kan förekomma i livets slutskede.

Psykosociala och etiska aspekter

Rapporten innehåller också en bra kommentar avseende psykosociala och etiska aspekter. De smärtbehandlingsmetoder vi har till buds presenteras på ett översiktligt och lättfattligt sätt, där man bl a betonar vikten av god omvårdnad och ger en bra översikt över de opioider som finns tillgängliga i Sverige.

Farmakologisk behandling

Övriga farmakologiska alternativ presenteras också, och man ger en beskrivning dels av farmakologisk behandling som inte är peroral, dvs olika typer av infusionsbehandling, dels av icke-farmakologiska behandlingsmetoder, såsom smärtekirurgi och olika typer av blockader. Avslutningsvis ges riktlinjer för organisation av en god smärtvård i livets slutskede.

Konkreta anvisningar

Rapporten är lättläst och distinkt. Den ger en bra översyn av omhändertagande av patienter med smärta i livets slutskede och de behandlingsalternativ som finns tillgängliga med konkreta anvisningar.

Rapporten bör läsas av alla kategorier av vårdpersonal som arbetar med den här typen av patienter och bör också finnas tillgänglig på alla vårdinstitutioner där dessa patienter tas omhand. •